

14 MAIG 1988 No. 71 -V EPOCA - ANY XXIX- REVISTA QUINZENAL

sumari

* PORTADA

Des de fa unes setmanes és notícia la desaparició de la imatge de Na Bernadeta a la cova de la font de l'ermita.

En aquesta foto es contempla la petita figura que ja era familiar per a tots i que tal volta no es torni a recuperar. Tot el poble se n'ha sentit.

* UNA XERRADA AMB...

Annette Gachet, mestre francesa que va acompanyar un grup de 21 al·lots del Col·legi Jean Jaurès de França com experiència escolar

(plana 2)

* ENTREVISTA

Xerrada amb en Miquel Estela sobre la seva vida dedicada al treball del camp i la construcció

(plana 9)

* COL.LABORACIÓ

Jaume Morey parla de la Residència en el 5^e aniversari de la seva inauguració

(planes 6 i 7)

* NOTICIARI

* XERRIM XERRAM

* MÉS COL.LABORACIONS



una xerrada amb ...

Climent Obrador

ANNETTE GACHETT, mestre

Per realitzar una experiència pedagògica hem tingut entre nosaltres un grup de 21 al·lots de 10 anys del Col·legi Jean Jaures del poble francès de Carcassonne, els quals, convidats pel Col·legi local de Sant Bonaventura, han viscut i conviscut en el dit col·legi i amb les famílies dels seus col·legues de 4^{ort} curs des del dia 3 de maig fins el 9.

La seva mestressa, la gentil Sra. Annette Gachett molt gustosament va accedir a l'entrevista que seguidament transcrivim.

BELLPUIG.- Són normals aquestes sortides dins els plans educatius francesos?

ANNETTE.- No és normal. Hi ha professors que ho volen fer i altres que no. Els qui ho volem fer hem de presentar als nostres superiors un projecte pedagògic i el t'han d'aprovar. Ells miren si els al·lots en poden treure qualque cosa positiva. Si és així t'ho concedeixen.

B.- I l'anar tant lluny?

A.- Tampoc. Jo és la primera vegada que ho faig. L'any passat vaig anar amb un altre curs a un poble alemany agermanat amb Carcassonne i tot ja estava organitzat. Jo només hi vaig anar de responsable. No ha estat el mateix aquest pic que tot ho he tingut que preparar jo mateixa. Des de l'estiu passat estic preparant els temes per explicar durant tot l'any, ja sigui de tradicions mallorquines, economia, geografia, cançons, etc. Els al·lots ja des del setembre s'escriuen amb el seu corresponent col·legi Sant Bonaventura. He de dir que tot això ha estat possible gràcies a que jo i la meua família ja fa 20 anys que veníem aquí de vacances a Cala Rajada i del mateix temps coneixíem a Miquel Llodrà i ell i el mestre de 4^{art}, Antoni Corrales, ho han preparat tot des d'aquí. Aprofit per donar-los les gràcies com també a tots els pares dels nins "corresponents".

B.- Com resumiria l'objectiu de l'experiència?

A.- Ademés de donar al nin la possibilitat de conèixer altres costums i maneres d'esser, pens que és primordial que al tenir amistats d'altres pobles farà possible que oblidin els fusells i les bombes i tot el que sigui violència ja que pensaran que tenen amics més enllà de les seves terres als quals no les poden fer mal.

B.- Per què s'elegeix Artà per aquesta experiència?

A.- Com ja he dit, jo i la meua família ja fa uns 20 anys que venim de vacances i és com un virus que duim a dins. Quan vaig anar l'any passat a Alemanya vaig pensar, i per què no dur-los a Mallorca? La meua família tot d'una em recolzà. Però els meus directors em digueren que era un projecte loco, "l'inspector de l'Acadèmia mai et donarà el permís si no presentes un bon projecte" me deien. Ho vaig consultar a les famílies dels alumnes. Tothom hi va estar d'acord. Me concediren el permí i... aquí estam.

B.- Què diuen els al·lots respecte al poble d'Artà?

A.- Tots n'estan molt contents. Però tenen un problema: no arriben a conèixer els carrers. Tots les pareixen iguals. Em diuen: "mira, aquí les portes són verdes; si mires per una altra part, també són verdes". (Reim una estona).

B.- Com heu passat els dies aquí?

A.- El primer dia anàrem a l'Ajuntament ja que dúiem un regal al batle. El capvespre anàrem al poblat de Ses Païsses. L'endemà anàrem en barca des de Cala Rajada a les Coves d'Artà. El dia següent visitàrem Palma tot el dia i el divendres anàrem a Cala Mesquida (al Muntgros) i a Cala Agulla a peu. El dissabte cada al·lot havia de passar el dia amb la família del que s'havia escrit durant tot l'any i el diumenge férem un dinar de germanor a l'Ermita amb totes les famílies. També fou molt emotiva la festa del dissabte a vespre on, al saló d'actes del Col·legi Sant Bonaventura, ens mostraren totes les manifestacions folklòriques artanenses com també altres vetlades que a Na Batlessa ens mostraren vídeos de les coses vostres.



Una nota curiosa ha estat que, no tenint el mateix idioma, cada al·lot amb la seva parella s'ha entès la mar de bé. Tots saben el que fan o no fan cada família. Ha estat una experiència molt guapa.

El que m'ha agradat molt de voltros ha estat que encara conservau molt l'amistat i podeu organitzar festes com les de diumenge. Allà a França la política ens ha dividit molt i ja és difícil ajuntar-nos per fer una festa d'aquest tipus. Quan vinguin allà a Carcassonne els vostres, no crec que sigui possible fer el mateix.

B.- Al parèixer, l'experiència és recíproca. Quan venen els al·lots de C. S. Bonaventura?

A.- Sí. Ells parteixen el dia 20 de juny en avió fins a Barcelona on agafaran un tren fins a Carcassonne. El meu home, que fa feina al tren francès, els esperarà a Barcelona i així tendran un guia. Allà els tenim hostatjat preparat com també unes excursions. Esper que s'ho passaran molt bé. A la volta seré jo que les acompanyaré fins a Espanya tornant fer el viatge en tren fins a Barcelona on agafarem el barco cap a Mallorca.

Jo, per la meua part, agraeisc la confiança que han tingut les famílies en deixar-nos els seus infants tant a mi com a N'Antonio i crec que no se'n penediran ja que crec que és una experiència molt bona i els nins vendran encantats tenint ganes de tornar-hi.

Ens despedirem de la Sra. Annette desitjant-li un venturós anarct dins la seva tasca educativa donant-li les gràcies el mateix temps per haver-nos concedit aquesta entrevista robant-li part del seu tan apretat programa. Fins prest.

opinió

UN COL·LECTIU POC VALORAT: ELS ENSENYANTS

Els darrers esdeveniments ocorreguts dintre de l'àmbit escolar i que han tingut una forta ressonància social han motivat que una bona part de la nostra societat visqués, per uns dies, pendent de la postura dels docents amb tot el que això ha suposat. Una incomprensió quasi generalitzada vers la postura reivindicativa dels nostres ensenyants i la formació d'una visió ben deformada de la realitat professional i salarial d'aquest col·lectiu. Poques coses favorables s'han dit i sí moltes negatives, a vegades dites d'una manera molt superficial, de tot el conflicte dins els mitjans de comunicació, alguns dels quals han sofert una manipulació indigne d'un país democràtic.

De tot això podem treure una conclusió bàsica i és la manca d'estima col·lectiva que hi ha cap als valors educatius i culturals i que es patentitza de forma molt clara i contundent al darrer escalafó dels qui ens han d'inculcar aquests valors, els mestres, malgrat no podem passar per els altres nivells d'aprenentatge si abans no rebem la formació primària. Poques són les persones que recordin de bon grat i valorin tal com cal la feina d'aquella persona que els va ensenyar les primeres lletres, els primeres nombres, les primeres nocions bàsiques d'orientació espacial i que fan possible a molta gent poder accedir posteriorment a altres graus d'aprenentatge fins a la consecució d'un determinat status social.

Actualment no és d'estranyar la confusió ideològica de la societat vers aquest conflicte ja que també aquesta confusió es troba dintre dels mateixos docents, però abans d'emetre judicis xafarders, comentaris de baix pes i opinions superficials vers aquest col·lectiu hauríem de pensar i aprofundir en si és o no just destinar tant en la indústria armamentística i mirar tant prim en l'educació i posterior progrés cultural d'un país. Seria necessari que ens formulàssim aquesta pregunta i trobàssim una resposta: Demanen molt els ensenyants en relació al que donen a la societat?.

Que la resposta meditada a la qüestió ens ajudi a valorar un poc més el pilar bàsic d'una societat: l'ensenyança i culturalització.

Jaume Sureda Massanet



REVISTA QUINZENAL
Nº 71 V EPOCA 14 MAIG 1988

REDACCIÓ
I ADMINISTRACIÓ:

C. Rafel Blanes, 10, 1ª ARTA

Dipòsit legal: P.M. 57-1969.

IMPRIMEIX:

Gràfiques Llevant
Carrer Ciutat, 55. ARTA.

CONSELL DE REDACCIÓ: R. Umbert, C. Obrador, G. Bisquerra, B. Lliteras, J. Mayol, S. Massanet, A. Esteva, M. Santandreu, J.Mª Massanet, E. Piris, Mª Gelabert, J.L. Martín.

COL·LABORADORS: G. Bisquerra, A. Genovart, R. Umbert, T. Lliteras, P. Sureda, C. Obrador, P. Xim, M. Santandreu, J. Sureda M.

FOTOGRAFIA I DIBUIXOS: G. Bisquerra, R. Umbert, Arxiu, Lluïset.

ADMINISTRACIÓ: G. Bisquerra, A. Esteva, C. Guerrero.

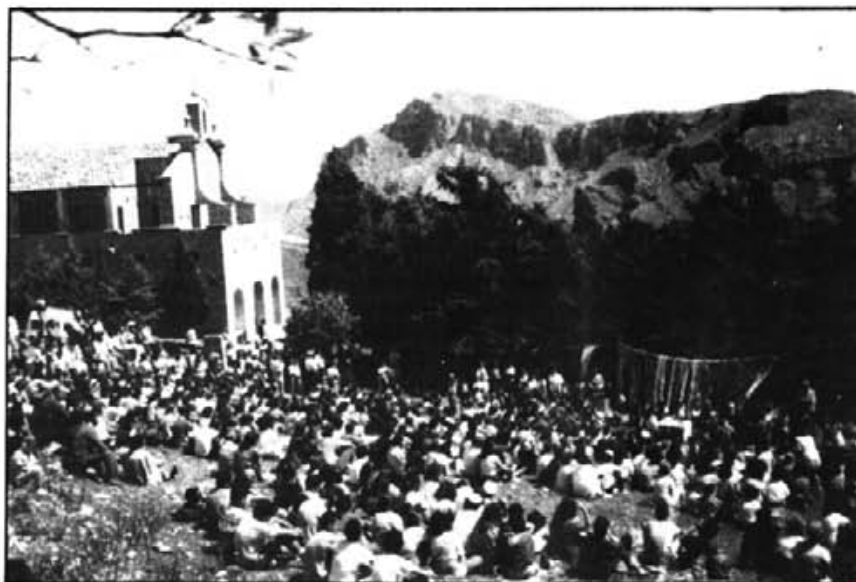
notícies

DIADA A L'ERMITA

El diumenge, dia 1 de maig, es celebrà a l'ermita la Diada organitzada per la catequesi de la Parròquia. Aquesta Diada d'enguany ha estat la que fa 10.

El temps va acompanyar, malgrat feia massa vent, però la festa va sortir lluida. La celebració de l'Eucaristia al coster devora l'era va reunir al milenar de persones que segueixen la missa de comunitat amb cants de germanor. Seguidament, devers la una, tothom escampà pels entorns de la finca i donaren bon compte del pa taleca i de les begudes i el cafè que podien comprar al "cassinet" que aquest dia el Consell Parroquial havia montat a benefici de les activitats de Catequesi.

Al capvespre hi hagué jocs, subhastes i divertiments, estant la gent ben entretinguda fins a mitjan capvespre.



Així acabà aquest dia meravellós de fraternitat que el poble d'Artà ja té quasi com una obligació d'assistir-hi i en què s'hi senten tan bé. Els ermitans també agraïren la visita dels artanencs a la seva contrada prenent part en la celebració

i donant tota casta de facilitats perquè la Diada fos completa.

FESTA DEL G.O.B.



El passat dissabte, dia 30 d'abril horabaixa la Plaça Nova va esser invadida per molta gent. Uns diuen que 1.500 i altres que 1.000 foren les persones, la majoria joves que es reuniren convocades pel G.O.B. per protestar per la urbanització de Sa Canova. Feren alguns parlaments que, per cert, foren interromputs per crits de "fora, fora, anauvos-ne a Ciutat", però la cosa no

passà d'aquí.

Així mateix volem fer notar que el 90% dels assistents eren de fora, senyal de què aquests tipus d'actes no interessen massa al poble en general. Assistiren personalitats com els Srs. Triay, Moll, Serra, etc. i representants de molts de grups que defensaven la natura. Amenitzaren l'acte els cantautors J. Bibiloni i Nando González

urgències que no són greus, ells no tenen cap obligació de deixar la consulta, sinó que és molt més convenient i pràctic dur el malalt a la mateixa on, en molts de casos, podrà esser atès d'una forma més ràpida i adient. Sembla que el tema va quedar bastant aclarit.

ACTUACIO DELS VALLDEMOSSA

Organitzat i patrocinat per la Caixa de Balears "Sa Nostra" tingué lloc el passat dilluns dia 2 a les 3 del capvespre al poliesportiu un acte musical protagonitzat pel conjunt mallorquí "Els Valldemossa" amb l'assistència de tots els cursos superiors dels tres col·legis d'EGB del nostre poble. Cantaren un repertori que feu les delícies dels al·lots amb el títol "Les cançons de les Illes, Cançons del Món. Onzena lliçó. Més enllà del Pirineu". Es tractava d'una mostra de cançons de Catalunya Nord i Occitània que ens uneixen a nosaltres per llaços lingüístics, culturals i històrics.

Tant de bo que es repetissin sovint actes d'aquesta mena.

REFORMES

Sembla que el cafè "Manix" està una temporadeta de reformes, ja que roman tancat amb un cartell a la porta que avisa als clients.

ACLARIMENTS MEDICS

Davant certs rumors sobre la manera d'actuar dels metges davant "certes" urgències, el col·lectiu de metges d'Artà, juntament amb la inspectora de la zona

de Manacor, convocaren una reunió al Centre Social el passat dimarts, dia 3 de maig. Davant un centernar de persones el metges explicaren la necessitat que hom entengui que davant "certes"

de la colònia

A. Genovart

RE-APERTURA DEL "ROCAMAR"

Després de romandre tot l'hivern tancat, ha tornat obrir les portes al públic amb una nova direcció l'hostal Rocamar. Els nous gerents, José i Ursula Astner d'Austria i Suïssa respectivament, s'han fet càrrec de l'establiment que inaugurarà la temporada el passat dia 3 amb una festa popular en la que intervingueren els cantants Patricia i Toni. El nombrós públic que hi assistí fou obsequiat amb begudes i canapés. A partir d'ara es potenciarà especialment el restaurant que comptarà amb plats de les cuines mallorquina, espanyola, italiana i suïssa. Desitjam sort a la nova direcció.

SENYALS DE TRAFEC

Suposam que a l'hora d'ara hauran estat instal·lats tota una sèrie de senyals de tràfec, alguns dels quals fa temps havíem reclamat des d'aquesta secció, com és el cas dels del camí que puja de Ca'n Català fins devora el cementiri. Els cotxes que davallen cap a la mar, trobaran un "stop" devora Ca'n Català, els que pugen, un "cediu el pas" a l'altura de la carretera principal i per uns i altres, una limitació de velocitat, que esperam serà respectada per tots els conductors.

A les camades de Ca's "Pillo" i Ca'n "Moreió" també s'han instal·lat els signes convenients.



EXCURSIONS

El Club de Tercera Edat no para. Això vol dir que són joves. Ara tenen en perspectiva tres excursions:

Una, demà, diumenge, dia 15, al mercat de Felanitx i a Cales de Mallorca.

L'altre al Santuari de la Victòria, convidats per la Delegació Diocesana de Família "Vida Creixent". Hi participarà gent de tota Mallorca. Hi haurà una missa al Santuari a les 11'30 i després de visitar la "Ciudad Blanca" i la "Ciudad de los Lagos" aniran a dinar al Foro. Després es tenen previstes actuacions espontànies dels mateixos integrants de l'excursió.

I l'altra excursió ja surt de botador, o més ben dit, ja surt de l'illa per anar a visitar l'illa germana de Menorca. Serà els dies 20, 21 i 22 de maig. Són uns 40 i residiran a Sant Lluís des d'on es desplaçaran per tota l'illa.

Els desitjam a tots els que hi participin, que s'ho passin molt bé.

DOBLE PAGA

Ja fa temps que la Caixa de Balears "Sa Nostra" sorteja cada darrer dissabte de mes una doble paga entre els qui la cobren per aquesta entitat bancària. Els agraciats d'aquest any han estat els següents: Gener: Francisca Vives Sureda; Febrer: Llorenç Planisi Escanellas; Març: Miquel Riera Riera.

PLUVIÒMETRE

AREA URBANA ABRIL

		lts. m ²
Día 3	1'0
Día 6	34'0
Día 8	0'6
Día 9	2'0
Día 16	0'7
Día 24	1'0
Día 25	1'0
Día 26	10'5
Día 27	32'0
TOTAL	83'3



CAMPING CLUB SAN PEDRO

Cent casetes amb una capacitat per a 4 persones cada una han estat montades al Camping Club San Pedro. Aquestes casetes -molt funcionals- substituiran en bona part les tendes de campanya, així i tot, d'aquestes en quedaran una quarantena. S'espera que a finals d'aquest mes o principis del vinent seran reobertes les instal·lacions amb els serveis de menjador, bar, supermercat, pistes de tennis, piscina, voleibol; al manco així ens ho afirmava l'administrador Agustín Arasa Buera.

SEGUEIX LA CONSTRUCCIO

El creixement de la Colònia és notori; la fesomia del poble va canviant progressivament. Ara mateix s'estan fent dos blocs d'apartaments, un a S'Estanyol i un altre devora Sa Torre, al final del carrer de Sant Mateu. Tanta sort que no s'enfilen per amunt.



col·laboració

EN EL CINQUÈ ANIVERSARI DE

La Residència per a Persones Majors ha passat la retxa dels seus primers cinc anys d'història.

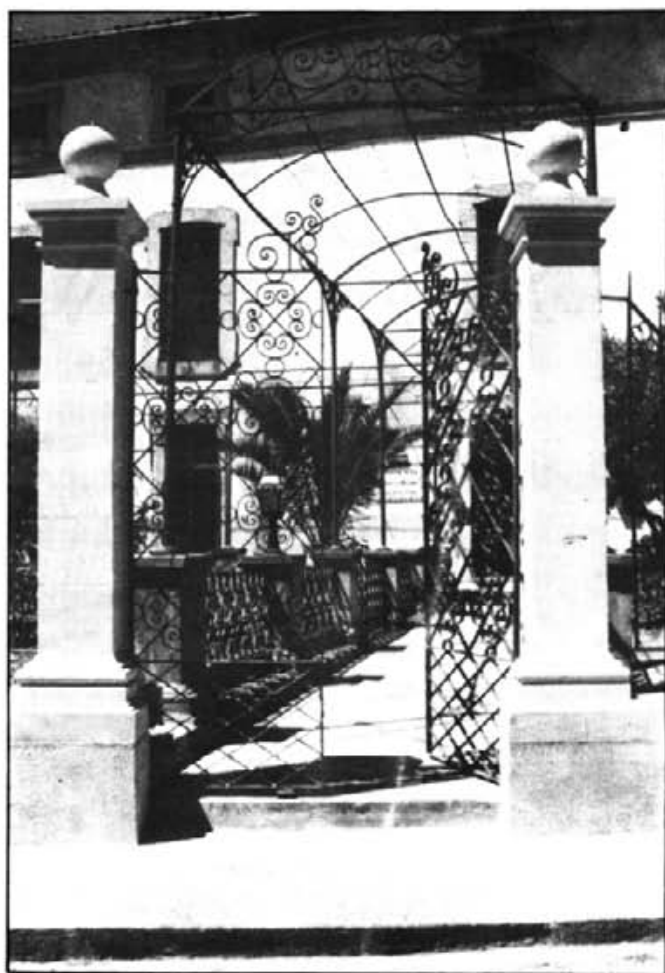
Una història de cinc anys no és encara un bagatge suficientment ple com per poder-ne treure explicacions i conclusions que ajudin a entreveure per dins la boira del futur els fils d'allò que, per ser fill del passat, podem suposar que és previsible. Però no és tampoc tan pobre com per només poder-hi veure l'impuls fervorós de la partida d'una empresa que, i això és ben cert, tenia vocació de futur.

Per tant, si mantenir-se en la contemplació embadalida de l'extraordinària peripècia que constitueix l'inici de la institució és tan fora de lloc com pretenir que ja s'ha entrat en la navegació segura del futur guanyat,quina és la reflexió a fer-se ara? En primer lloc cal no renunciar als efectes encoratjadors d'una voluntat que va desembocar, el 1983, en la transformació del casal de Sa Posada d'ets Ollors en el que és avui. Recordem sempre que vàrem ser capaços d'allò, perquè mantenir-se en aquest ànim és la condició primera i inexcusable per assolir metes semblants. Tampoc no hem de pensar que cinc anys no ensenyen res. Sorbadament les experiències no són poques ni de poc gruix, sinó

que permeten l'optimisme de sentir-se en la via adequada i en la convicció que, per haver descobert i superat problemes de no poca importància, segurament se'n podran preveure i dominar altres que sens dubte compareixeran.

La Residència és una empresa col·lectiva de gran importància que sempre ha de ser un termòmetre revelador de la capacitat d'aquest poble per estructurar-se el propi futur. Per això la qüestió que en ocasió dels cinc anys hem de plantejar, sobre tot, és la de la solidesa, la de la consolidació. I pens que podem contemplar-ho des de diverses perspectives.

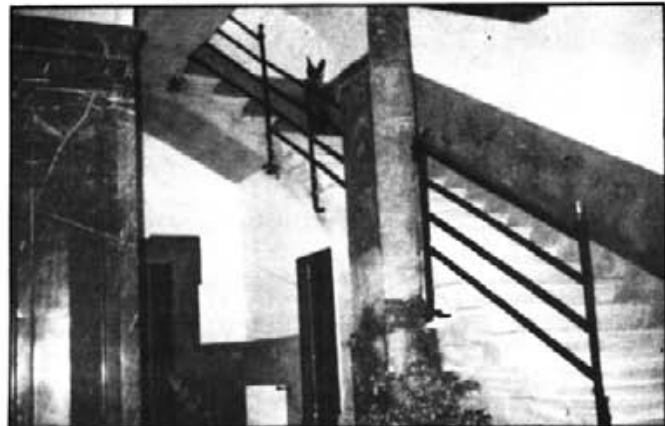
La primera, des de la de l'Ajuntament. Es tracta d'un organisme municipal que, tot i ser regit per un Patronat, depèn en última instància i en tots aquells aspectes decisius, de La Sala. En conseqüència sempre serà una qüestió política de primer ordre que requerirà l'adequada atenció. Com ara, això sembla assumir en gran mesura i de l'Ajuntament prové tot el suport necessari, i no únicament econòmic, que la Residència requereix. Hi ha, no obstant això, algunes ombres. La Residència és un tema polític, altament polític, com s'ha dit; però de política unitària que s'ha de dirigir ex-



clusivament a l'eficàcia i no a la confrontació. Si es va crear un Patronat va ser, entre altres motius, per evitar l'especulació entre opcions polítiques per força diferents. Que l'Ajuntament no assumís l'exclusivitat de la pròpia funció i la desviï al Patronat, pot resultar extremadament delicat. Experiències com la de la designació de l'administrador poden suposar precedents gens favorables. Si el Consistori es veu incapaç de trobar una solució que enfronta els seus membres i traspasa l'envit al Patronat, el Consistori juga amb foc. Podria anar bé: el Patronat delibera i decideix, i la seva decisió arbitral és acceptada sense discussió pel Consistori. Però podria ocórrer al·trament: que el Patro-

nat repetixi les tensions edilícies, o que la seva decisió no respongui a la confiança de part o de tot el Consistori, no seria més que embullar la troca. Jo no parlaré de com caldria qualificar el desenllaç d'aquell embolic, però fos com fos, es va jugar amb foc i es va situar el Patronat (i per derivació, la Residència) en uns perills dels quals, precisament, se l'hauria de sostreure.

També cal reflexionar des de la perspectiva de l'interior de la Residència. Com s'hi senten els interns? Quan qualsevol hi ingressa es troba amb un règim de vida habitualment poc o molt distint al que havia conegut abans. Això explicaria alguns problemes d'adaptació. Pens que el balanç és positiu i que la vida



LA RESIDÈNCIA

que se segueix a la Residència és l'adequada. Els processos d'adaptació insuperables han estat mínims i els resultats positius derivats d'aquest règim de vida han estat molt nombrosos. I en alguns casos, d'efectes extraordinaris. Puc contar una anècdota curiosa. Passejava per Ciutat i em vaig aturar a una escaparata del carrer Velázquez. Mentre mirava vaig començar a sentir, per casualitat, una conversa a la part de dins del comerç. Dues senyores parlaven i ni em veien ni jo les veia. El tema de conversa eren els canvis espectaculars en l'ànim i en la salut d'una persona que feia mig any que havia entrat a la Residència. Discretament vaig guaitar i vaig reconèixer les dues senyores. Una d'elles parenta de l'ingressat i l'altra una amiga. No em varen i seguien conversant. Hauria volgut poder gravar la conversa.

El poble, en general, també ha assumit la institució. No només és que hi acudeixi a aprofitar el centre com a lloc d'encontre per a celebrar-hi determinats actes, que hi acudeix (d'aquí l'encert del nou local d'actes). És més important la convicció que va minvant la reticència de molts potencialment interessats en acudir algun dia a la Residència com a un nou ca seva. Crec que s'ha esvaït totalment la idea que alguns tenien de veure-la com a un asil benèfic per a indigents i que, per tant, haver-hi d'anar, seria una ofensa, un fracàs personal i familiar. La gent ja ho veu amb altres ulls, comença a no "haver-hi d'anar", sinó a pensar que "hi podria anar". Molts han vist que és un servei al seu abast i que resol unes necessitats determinades. Pensen



"hi vull anar". És el gran èxit de la Residència i la clau d'aquesta consolidació que intentam esbrinar.

En últim lloc, però no menys important, hi ha la perspectiva de la gestió interna. Esdevé important si tenim en la memòria la forma en què es desenvolupaven tradicionalment aquesta classe d'establiments. Abans del 83 algunes persones d'Artà havien visitat pràcticament totes les residències de Mallorca per analitzar-ne amb els respectius responsables, el seu funcionament. Llevat d'algunes poquíssimes excepcions el panorama era prou descoratjador: entitats abocades al col·lapse o a la indigència, funcionaments econòmics caòtics o demencials. Això només es veia compensat per una assistència majoritàriament bona tot i que en alguns casos semblava una mica antiquada. En poques paraules, l'asil que dèiem abans. Aquestes persones sabien així que NO havia de ser la d'Artà. I pens que no ho és. Tot i que hagi costat alguns esforços i produït unes deter-

minades tensions i resistències, l'aventura econòmica que suposa (tant si ens agrada com si no) el funcionament d'aquesta casa, sembla encarrilada pel camí del realisme i la seriositat. L'objectiu ha de ser viure amb dignitat, més que simplement sobreviure. La bubota d'haver de tancar per la impossibilitat de fer front al manteniment no sembla planejar, ni de prop, per aquells encontorns. Bubota que en altres establiments, per desgràcia, mostra cíclicament les ales.

L'assistència no va al darrere, sinó que en opinió de residents i coneixedors és en la línia que convé desitjar. Fins i tot gosaria dir que si en algun punt l'experiència és positivament alligadora, és en aquest. Serveix d'escola, i em sap greu que l'ocasió no em permeti ser més explícit.

Podríem recapitular i concloure que allò que preteníem discernir, o sigui, el grau de consolidació, sembla suficientment clar que és positiu i que permet qualificar amb aquest adjectiu el balanç de cinc anys d'una institució que si bé és una aventura col·lectiva engrescadora, és també producte de la dedicació constant d'unes persones determinades en la punta de l'acció diària i en la qual fins ara han actuat d'una forma notablement encertada. No pensem que el funcionament de la Residència és com és per casualitat.

Que qui en parli al 93, en fer 10 anys, no hagi de canviar el to que he intentat reflectir en aquesta anàlisi que m'han convidat a fer en ocasió dels primers cinc anys.

Jaume Morey i Sureda

MOVIMENT ECONOMIC DE LA RESIDENCIA ANY 1987

ENTRADES.....	10.536.443
SORTIDES.....	11.529.029
DEFICIT	1.092.586

Aquesta quantitat deficitària entrava dins les previsions que s'havien fet, i se'n fa càrrec l'Ajuntament.

el nostre entorn

Pere Sureda Amorós

Les comunitats forestals a Artà.(III)

Vegetació i Clima



En el nostre terme, el fred no impedeix l'activitat vegetativa. Al llarg de tot l'any és possible la dinàmica fisiològica, de tal manera que sembla que no té molt de sentit la pèrdua foliar. Això condueix a que la fulla perenne s'imposi com a solució més adequada i econòmica per part de la planta. Per altra banda, la manca d'aigua no permet la total renovació foliar anual i, fins i tot, obliga a les plantes a protegir les fulles contra una transpiració excessiva, sobre tot durant l'estiu.

Aquest comportament de la vegetació es tradueix en un predomini de les formes llenyoses sobre les herbàcies i també en una superfície foliar més petita, generalment de color verd fort i brillant, degut a les proteccions cèries que la preservaran de la desecació (alzina, arbocera, aladern, etc.) o blanquinoses a causa d'un toment protector (dors olivera, alzina), a vegades enrotllades sobre elles mateixes (romani, fenàs).

La sequedat estival és un seriós obstacle per a la vegetació. Com s'ha dit, durant tres o quatre mesos, les pluges poden ésser escasses o pràcticament inexistents, mentres que l'evaporació, pel contrari, molt alta, de manera que la manca d'aigua es fa notar. A més de les adaptacions morfològiques ja esmentades, apareixen moltes vegades estratègies fisiològiques tals com la semimarcència (fulles que se sequen sense arribar a morir, com la de les estepes) o la suculència (acumulació d'aigua en els teixits foliars). És també un recurs corrent l'espinescència, que és simplement la transformació d'òrgans en espines (la gatova per exemple), fet que redueix la superfície foliar, si l'espina prové d'una fulla; la reducció pot comportar la simple desaparició de les fulles i en conseqüència una transferència de les funcions foliars a la tija (així fa que les tiges esdevinguin verdes i fotosintetitzadores). Aquesta transformació també se pot relacionar amb el procés evolutiu per a la defensa contra els herbívors. Amb aquest mateix fenomen es relaciona la presència d'essències i reines de desagradable gust (és aquest un sistema de dissuasió organolèptica d'herbívors), tals com el romani, l'lorer, ruda, lleteresa, etc.

La protecció contra l'aridesa estival i contra la insolació excessiva provoca que les plantes tendixin cap a masses compactes, apinyocades més o manco. Però si l'aigua

escasseja, el mantell vegetal passa a ésser lax, disminueix la protecció mútua i pel contrari, s'incrementa l'evaporació: els boscos densos i autoprotectors se van transformant en brolla ("maleza") i màquia amb espais buits, sense vegetació.

En general, les comunitats que se donen en un clima com el nostre, són fràgils, encara que tinguin un aspecte frondós (en algunes cas), i la regeneració després d'alguna fatalitat és difícil.

millor.

Telex 69565 VGOR E G.A.T. 820

Calle Binicanelle, 12 - ☎ 585515/52 - CALA MILLOR
Carretera Cala Agulla, 19 - ☎ 564017 - CALA RATJADA

PRIMAVERA 88

CUBA: 10 días 102.900

Incluye avión, traslados, hotel en régimen de A/D, visita a la ciudad de La Habana y estancia en Varadero. Salida todos los martes de Mayo a Junio.

GALICIA: 1 semana en Santiago... 31.395

Al completo 44.500

2 noches en VIGO, 3 noches en LA CORUNA, 2 noches en SANTIAGO. Incluyen estos precios avión y hotel. Posibilidad de alquilar un coche con seguro a todo riesgo por 3.696 ptas. día todo incluido.

SUPER OFERTAS CANARIAS

LAS PALMAS. Hotel XXXX A/D .. 33.900

TENERIFE. Hotel XX A/D..... 32.950

Combinado 2 islas 35.500

ANDORRA. Del 1 al 5 Junio 26.500

Incluye billete de barco y avión, traslados Barcelona/Andorra. Hotel XXX en pensión completa. Excursión al Pas de la Casa.

YUGOSLAVIA. Del 1 al 5 de Junio. 59.000

Incluye avión, hotel en A/D, visitas a las ciudades de Belgrado, Budapest, Novi Sad y Palisc.

VUELOS CHARTER

ZARAGOZA 7.500

MALAGA 9.000

SANTIAGO 13.000

MADRID 6.500

BARCELONA 3.500

SEVILLA 10.500

ALICANTE 5.500

BILBAO 8.200

VALENCIA 4.300

GRANADA 9.900

VUELOS INTERNACIONALES

BUENOS AIRES 106.160

NUEVA YORK 66.630

MIAMI 84.200

MEXICO D.F. 104.975

LOS ANGELES 100.610

SINGAPUR 144.400

BANGKOK 126.500

PARA CUALQUIER OTRO DESTINO
CONSULTENOS

entrevista

MIQUEL ESTELA BISBAL, a) BLAI

Bellpuig. seguint la seva norma d'entrevistar gent de per la vila, presenta avui una xerrada que fa pocs dies va fer amb un home que tota la seva vida ha treballat en la feina dura del camp i també de bracer i peó al ram de la construcció.

Es tracta d'en Miquel Estela Bisbal, al Blai, nascut a Artà el 22 de març de 1928. Té per tant 60 anys, i en fa nou que es va jubilar per motius de salut. Actualment només cuida d'un hortet per devers Sa Font. Es fadrí i viu amb la seva mare i els germans Toni i Mateu.

Li demanem que ens conti un poc la seva vida.

BELLPUIG.- Miquel, conta'm un poc les peripècies de la teva infantesa.

MIQUEL.- Em varen llogar quan tenia només 7 anys. Solsament havia assistit dos anys a escola al convent dels frares, però la necessitat del temps obligava a fer coses rares i a fer el cap viu, i em llogaren a Son Vives amb l'amo en Xesc Nonga un any i mig. Després a s'Ametlerar amb l'amo en Guem, gran cavallista, durant 3 anys. Llavors a Morrell de mosset de pastor amb mon pare, i amb l'amo en Serra, padrí d'en Tomàs d'es Rebost, també 4 anys i 4 més a Son Fortè, on hi vaig conèixer 2 amos: en Jaume Sineu i en Pere Miquel de s'Estelrica. També a Carrossa, al Recó, a Xiclati i als Olors amb na Tonina i en Miquel. Bona gent aquella. Crec que juntament amb l'amo de Morell foren els dos pagesos més apreciats.

B.- Però no tota la vida la passares llogat, no és ver?

M.- Clar que no. Ja de fadrí vaig deixar la terra i vaig estar de peó amb mestre Miquel Riera, amb en Toni Petaca, i també vaig "pegar", amb en Bibí, de Capdepera a Sa Duaia. També vaig fer feina amb en Tòfol Sagristà. Més envant vengué es "paro", i m'hi vaig acollir fins que al poc temps l'amo de Morell em va convidar a fer feina altra volta a la finca. Vaig acceptar, però al poc temps notava que me cansava molt i vaig visitar l'especialista D. Monseerrat Galmés i me va privar de fer feina feixuga. Ho vaig dir a l'amo i em contestà que mai me n'havia mandada cap. Mai li agrairé aquestes paraules. Vaig fer el que vaig poder fins que em vaig jubilar per malalt. Tenia 51 anys.

B.- Creus que estaves ben pagat al camp?

M.- Sí, pens que guanyava per la feina que feia, però no voldria passar altra volta aquell temps.

B.- Te basta el que cobres?

M.- Entre tots sí. Pensa que som fadrí i que ma mare cobra i també el germà Toni. Entre tots ens defensam, però a mi només em donen un terç de la paga fins que arribi als 65 anys.

B.- Referent a n'en Toni, sempre ha estat així?

M.- Ja hi va nèixer. Fa molts d'anys que anàrem a Ciutat a veure metges unes quantes vegades, però ens desenganyaren, no hi havia remei per a ell. Però en Toni és un sant. Bon al·lot i molt fiat.

B.- Miquel, passem a una altra qüestió, fa pocs dies que vares sortir retratat a un periòdic de Ciutat i amb cara de pocs amics. Em referesc a la festa del GOB del passat dissabte a la plaça. Diuen que tu, juntament amb altres homes, vareu interrompre els oradors amb crits de protesta.

M.- Bé, es ver que vàrem cridar: "fora, fora, anau-vos-ne a Ciutat". Però res més. Un senyor de fora em demanà els motius dels crits, i li vaig dir les raons que tenia i que consider vàlides.

B.- Però, tu estàs a favor o en contra d'urbanitzar Sa Canova, i per què?

M.- A favor d'urbanitzar, perquè així hi hauria més llocs de feina per a Artà i es llevaria el perill del foc. També es podrien conservar les espècies d'animals que encara hi ha, més que si no s'urbanitza.



B.- Parlant d'animals, on és que hi ha més tortugues per aquell barri?

M.- L'agre de les tortugues és a s'Ametlerar. El motiu és que allà la llenya és estepa llarga, i aquesta mai es crema. Així es conserven les espècies i poden criar. En quant als focs, jo pens que no els volen aturar. L'ICONA no vol que es peguin contrafocs. Un any es cremava Son Fortè. Jo vaig insinuar de pegar un foc contrari, però els d'ICONA s'oposaren. El foc passà a Morell i fins a Sa Devesa, amb molt de perill pels animals.

B.- Tornant a la festa del GOB, quina impressió et va fer?

M.- Dolenta. D'Artà no hi havia quasi ningú, senyal de que no interessava massa. Després hi havia una taula que es dedicava a la recollida de firmes. Jo els vaig criticar perquè només hi havia al·lots. Es servien de la innocència dels nostres infants. Si hagués estat a favor d'urbanitzar segur que la gent s'hauria mogut més.

B.- Te'n penets de res del que has fet durant la teva vida?

M.- No, sempre he fet molta feina, però de gust, pobre puc ésser, però també honrat.

Acabam la xerradeta amb en Miquel, desitjant-li molts d'anys de vida per poder-la acabar amb el descens que trobem es té ben meregut.

política local



PLE MUNICIPAL DEL DIA 10 DE MAIG

Fou una sessió amb sols tres punts que durà poc temps, emperò que segurament serà tema de conversa més de vuit dies a les tertúlies de cafè i de perruqueria.

Hi assistiren 10 regidors, ja que mancaven Hernández i Obrador.

El primer punt era **modificació d'algunes ordenances fiscals**.

Com recordareu, l'any passat no pujaren la recollida de fems, enguany s'acordà per unanimitat pujar-la un 16%.

La llicència d'obres passa d'un 1% a un 2%.

Morir-se també serà més costós: la renda del solar de Son Curt puja un 7% i el taxi un 9%.

El segon punt era **suspensió cautelar de llicències d'obres** per així evitar que es desvirtui el futur pla urbanístic.

Dins el poble d'Artà només es permetran de moment 11 metres d'altura i es prohibeix l'edificació a les afores.

A Sa Colònia, S'Estanyol, Betlem sols 8 m., és a dir, baix i pis i de moment només dins les urbanitzacions actuals.

Això només serà fins que arribin les Normes Subsidiàries que, com diguérem, ja són pel camí, encara que, segons pareix, el Parlament per mor de S'Arenal de Sa Canova, els ha fet fer una estació.

L'últim punt era **adaptar els baixos de Na Caragol de preescolar per a saló d'actes i gimnàs**.

A aquests dos darrers punts tampoc hi va haver cap vot en contra encara que el grup d'AP deliberà una bona estona abans de votar a favor de la suspensió de llicències d'obres.

T. Lliteras

col.laboració

M. Santandreu

LA BONA PERSONA DEL SEZUAN

Escrita per Bertolt Brecht l'any 1938, **La bona persona del Sezuan** està ambientada en un barri xinès, situat enmig d'un suburbi on el món industrial va guanyant terreny eixelebradament, on es mou la senzillesa d'uns personatges que afronten una misèria que, a la vegada que els repugna, els fa forts. Allà, al barri del Sezuan, cansats de tressar i córrer món, han anat a parar tres déus amb el desig de trobar, a la fi, una persona de bé, creguts que en aquest món la bondat encara és possible. Justament serà una prostituta- la pobra Xen Te- la qui complaurà els déus i els hostatjarà per una nit a casa seva. Profundament agraïts, els ingenus venerables la premiaran amb mil dòlars, no sense recomanar-li que segueixi pel bon camí. Emperò els diners fan més mal que no bé; Xen Te es converteix en víctima dels miserables qui l'envolten, afamegats i sense compassió. Assetjada per l'ambició, Xen Te s'inventarà, com a única sortida, un cosí imaginari -Xui Ta- el qual li permetrà dessempelegar-se de la cobdícia que l'acorrallava. Al final, els tres jutges tornen i judiquen la solució presa per Xen Te. Generosos, malgrat tot, Xen Te és perdonada després d'ha-

ver raonat la seva actitud. Desapareguts els tres déus, tan sols queda el dubte de si és possible la bondat a la Terra, dubte aquest, que, a petició dels actors, haurà de resoldre el públic, quedant la resposta enlaira.

Aquesta obra, dirigida per Fabià Puigserver, s'ha vengut representant des del 6 d'abril fins al propassat 7 de maig al Teatre de les Flors de Barcelona, amb un èxit i una crítica més que notables. Però no tendria el rellevament que li donam si no fos perquè entre el seu repertori hi figura un artanenc. En Joan Matamalas, representant tres petits papers damunt l'escenari (tercer déu, al·lot i cambrer) ha aconseguit entrar dins el màgic i apassionant món del teatre i, a més a més, s'ha fet lloc dins una companyia -la del Teatre Lliure- on la vida i l'escena es fan gairebé costat; així ho avalen actors com Anna Lizarán, Lluís Homar, Jordi Bosch, Carlota Soldevilla i tants d'altres amb els quals ha treballat en aquesta obra.

Calia fer-ne una ressenya. Ara, el camí serà dur, però també la primera passa ja està donada... i és la decisiva.

Des d'aquí, sort i coratge.

saló de bellesa

ESTEL D'AUBA

Isabel Solano
Esteticista titulada

Carrer Joan XXIII, 19-1º - Tel. 56 29 50

ARTA (Mallorca)

Maquillatges
Neteja de cutis
Depilacions
Tractaments facials i corporals
Tractaments anticelulítics
Drenatge linfàtic.

NOVETAT

Tenim a la seva disposició:
DEPILACIO ELECTRICA

col·laboració

Tomeu Lliteras

ANDREU FERRER I GINARD, a) Sagristà

Com vàrem prometre al BELLPUIG del passat 30 d'abril, avui feim una recordança per a alguns i de segur que és un donar a conèixer a la majoria, d'aquest personatge artanenc.

De bell antuvi hem de dir que és un dels pocs paisans nostres que figuren a la Gran Enciclopèdia Catalana, d'on hem tret algunes de les coses que a continuació descriurem, emperò també n'hem escoltades de viva veu, recentment, de persones que el conegueren prou bé i també del llibre de Maria Bel Sanxo.

Nasqué a Artà, l'any 1887, fill de pares menestrals. Se'n anà a estudiar magisteri a Ciutat, no sabem la data, però sí sabem que feia de repartidor a una tenda de robes, per així poder afrontar les despeses que li causaven els estudis i la manutenció.

Els horabaixes, era freqüent que fés tertúlia amb Mn. Alcover, F. de B. Moll i el quasi paísà nostre, P. Ginard Bauçà.

Més tard, fou un bon col·laborador dels dos primers en la seva gran obra del Diccionari i també fou un bon col·laborador del Cançoner del P. Ginard.

Una vegada acabada la carrera, sa primera plaça va esser a Es Migjorn Gran. Allà començà la recopilació folklòrica de l'illa germana de Menorca.

L'any 1916 fou destinat al nostre poble i juntament amb el mestre Segundo Diaz Cordero donaven classes als nostres pares o padrins, un a La Sala i l'altre a l'actual Esglesia de Sta. Catalina.

Dels doblers que aconseguí de la venda d'una finqueta agrícola que posseïa, comprà una impremta "Minerva", l'instal·là al carrer de Quatre Cantons i hi edità la revista Llevant fins l'any 30.

Aquesta revista, en la nostra llengua, fou per a molts una verdadera escola, ja que gairebé ningú hi havia llegit mai.

De l'any 22 al 28 també publicà **El Tresor dels Avis**, una revista de caire folklorista i de costums de la nostra avior.

L'impremta va esser batiada amb el nom de Tipografia Catòlica i, endemés d'editar la revista ja mencionada, va imprimir els seus propis llibres:

L'any 23 **Folklore Balear**, el 24 **Aplicació del sistema decimal a la classificació del folklore**, el 27 **Nocions d'ortografia mallorquina** i també **Etnografia de Menorca o cent costums i preocupacions que se conserven en aquella illa**, el 28 **Curso de coreografía e historia de las Baleares**.

L'any 1925 és becat pel Govern per visitar França, Suïssa i Bèlgica i així poder conèixer els seus sistemes escolars. De resultes d'aquest viatge rebé influències del famós Mr. Duffeier.

A Brusel·les, l'Institut J.J. Rousseau, organitza en el seu honor una setmana pedagògica.



A aquest retrato dels anys vint hi podem veure:

Asseguts: el tercer de la dreta, el capellà Tianova, el del centre vestit de blanc, Jaume Garreta.

Primera fila drets: el mestre Picó que segurament feia pràctiques: ben darrera ell, Martí de Ca Na Metxa, el que fa sis Joan Calet, el que fa nou Tomeu de Son Pastor i el següent Llorenç Puig.

Segona fila drets: el tercer és Jordi Cabrer i el darrer el Mestre Sagristà.

ca. Allà conegué l'obra de Claparede i Bonet.

L'any 18 organitzà una festa regionalista al desaparegut Teatre Principal d'Artà. Hi assistiren tots els capdevaners del regionalisme, ja que ell era un seguidor de les idees d'En Cambó.

Fundà, juntament amb uns quants d'artanencs més, amants de la cultura i el progrés, la societat cultural **Minerva**, on es feien vetlades literàries, conferències, s'hi posà una petita biblioteca, un museu, endemés de muntar-hi un orfeó. Es donaven classes gratuïtes de música, gramàtica, geometria, dibuix i cultura general.

Al final del 28 va ser destinat a Ciutat. Com anècdota curiosa cal recordar que al poc temps de restar al nou desí, s'inaugurà l'Exposició Universal de Barcelona i s'endugué tots els seus deixebles al Teatre Principal ciutadà per poder escoltar per la **RADIO** la inauguració. Això era una gran novetat, escoltar un que no hi era i pensar que encara no fa 60 anys.

Prest va reprendre la seva curolla editorial i a la impremta Politècnica, nova de trinca, que havia substituït a la Tipografia Catòlica, l'any 31, edità **Cartilla Mallorquina**, l'any 36, **Conjugación de verbos castellanos**, l'any 39, **Empiezo a leer**.

Com podem comprovar, arribada la Guerra Civil, canvià d'idioma, hagué de deixar de banda el seu propi que tant estimava i agafar el que imposaven les armes. Ell que era un catòlic molt practicant, un defensor a ultrança dels costums catòlics, també fou víctima de les seves idees.

L'any 1965 Ed. Cort reedità **Folklore Balear**. L'any 73, Ed. Natura **Rondaies de Menorca**. L'any 81, al 6 anys de la seva mort, és reeditat **Cançonetes Menorquines** que ja ho havia estat per primera vegada l'any 22.

Creim que amb aquest article haurem fet la recordança que prometérem del mestre **Sagristà**.

XERRIM - XERRAM



AQUESTS DIES PASSATS, un colla de dones botaren dins els jardins de Na Caragol i aclariren ferm la marduixera. Tal cosa, senyores meves, és un delictes ètic-botànic de primera magnitud. Que no sabeu que això no es pot fer? Quina culpa té la pobra marduixera de que vosaltres no en tengueu? Vos agradaria que fessin dos diners del mateix dins el vostre corral? En aquest aspecte, Artà és un complet desastre. Existeix una depredació de plantes i jardins que no hi ha tanca que valgui. Per exemple. Tenim Es Collet que fa mirera, però rosa guapa que brolla i poncella que treu metxa, au idò, a casa s'ha dit. I tanta sort que enguany només han arrabassat nou rosers. Si és la gespa de l'Institut, part dels estudiants la tenen per un solarium. No hi ha dret. Mà de ferro, que digué en Toni Verro.

NA BATLESSA, què és, un casal de cultura o una soll de porcs? Hi ha qualque grup polític que es reuneix al saló de la biblioteca i el sendemà allò resulta un "fumadero" amb més llosques que rajo-

les. De prosperar tal moda, aviat, a més de fumar-hi, també hi beuran cafè i cubates. Siguen seriosos. Ja n'hi ha prou amb les ventositats pròpies del post-sopar.

DE LA FESTA SOBRE SA CANOVA, poques coses podem dir. Per motius privats, arribarem tard i sols vérem les recrestalles. Molta joventut de fora poble escoltant en Joan Bibiloni. En Miquel Blai que feia flamada i lleus protestes de la gent major. Molt de rostoll i poc blat. Proliferació de barbuts i escassesa d'autoritats. Com sempre, foren en Lillo i l'Associació de. Llevant els qui mostraren cara, tinguent el detall ecològic de deixar la Plaça Nova neta de cartells i paperins.

MIRALLS MEUS VOLGUTS. Hem repassat el mapa de Mallorca i, efectivament, s'hi troba la Colònia de Sant Pere. Com llamp la C.A. la té tan oblidada? El cas del creuer clama al cel. I dels clots, què en direm? Males llengües diuen si abans d'una mesada, O.P. hi posarà quatre senalles de grava i mig bidó d'asfalt i enlloc de clots hi haurà bonys i bues. Idò sí, germans. Es presenta el cas de madó Coloma... o el fet de les gallines, la blanca i la negra.

DE POLITICA, res de res. Nosaltres som apolitics. Però la comèdia/simulacre del document d'identitat, és vergonyós. Haver de córrer tant per una simple formalitat burocràtica, no hi ha dret ni tort que valguin. Ni l'amo en Guillem Ganància exigia tant de burball per anar a Ses Amèriques.

capvespre. La barca té una capacitat per 85 persones. A l'hora de redactar aquesta notícia encara quedaven places buides. El preu (autocar i barca) pels infants i monitors és de 2.000 ptes. i pels majors 2.500.

UNCIO DE MALALTS

Com cada any, el dia de Pentecosta, que enguany escau dia 22 de maig, tindrà lloc a Sant Salvador a les 6 del capvespre una Eucaristia per a tots els vellets i malalts del poble en el transcurs de la qual s'administrarà el sagrament de

carta oberta a ...

A LA SOCIETAT DE CAÇADORS

Fa uns 12 anys que patrocin es trofeu major de sa tirada de "pichón" que es fa per ses nostres festes patronals i seguiria 12 anys més o tots es que me quedén de vida. Sabeu que mai he escatimat res pel meu poble, i no basten ses meves paraules, sempre ho he demostrat amb fets, però dit trofeu no va amb sa meua manera de pensar que sempre ha estat en defensa de la vida. És llastimos que en el segle XX se torturi aquests pobres coloms indefensos per a divertiment d'unes persones. Cada any per aquestes festes jo sofresc i no és just quan haurien de ser els dies més felices de l'any. Aposta he decidit no patrocinar aquests actes i dirho publicament a fi de que no hi hagi un malentes i me prenguin per una persona rara com han anat fent altres vegades.

Jo pens que si un dia aquesta tirada se fa d'una altra manera, per exemple tir al plat, de bon gust vos oferire altra volta una figura meua i de ses millors. Sabem que falten uns quants mesos per les festes patronals del nostre poble però he volgut dir-ho amb temps perquè poguéssiu fer ses coses de la manera que vos convengui més. Tot sigui per un millor apreci a sa natura en benefici de tots noltros.

Pere Pujol

endevinetes d'En Pere Xim

Sempre tira endavant
mai queda rerassagat
quan ve que n'has passat
veus lo bé que t'ha quedat
i que has fet bon talabant.

Solució al passat número:
els pèsols

racó d'església

notícies parroquials

EXCURSIÓ A CABRERA

Ja fa temps els allots de catequesi de segona etapa i els seus monitors projectaren una excursió de fi de catequesi a Cabrera. Aquesta serà dissabte, dia 21 de maig. Es partirà a les 8 del matí de la Gran Via en autocar cap a la Colònia de Sant Jordi i la tornada serà damunt les 7'30 del

la Unció de Malalts als qui abans s'hagin apuntat, bé a la Residència, bé a qualsevol membre del Grup d'Acció Social. Les condicions per a rebre aquest sagrament són: haver complert els 75 anys o tenir una malaltia important i fer al manco tres anys que no l'hagin rebut.

Esperam que serà una festa agradable i simpàtica com altres anys.